

21. The Cassell's Concise Dictionary / Lesly Brown. London: Cassell's Publishers, 1997. 1711 p.
22. The Compact Edition of the Oxford English Dictionary: in 2 vol. / Herbert Coleridge. Oxford: OUP, 1980. V.1. 2048 p.
23. The Concise Oxford Dictionary of English Etymology / ed. by T.F. Hoad. Oxford, N. Y.: Oxford University Press, 1996. 552 p.
24. The Psychology of Conflict and Conflict Management in Organizations / Carsten K.W. De Dreu, Michele J. Gelfand. New York, London: Lawrence Erlbaum Associates. Taylor & Francis Group, 2008. 484 p.
25. Wolf conflicts: a sociological study / Ketil Skogen, Olve Krange, and Helene Figari. N. Y.: Berghahn Books, 2017. V. 1. 217 p.

УДК 81'366.58: 811.111

Ніколаєва Тетяна Миколаївна
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
іноземної філології КНУКіМ
(Київський національний університет культури і мистецтв)
[Orcid.org/0000-0002-4642-1578](https://orcid.org/0000-0002-4642-1578),
м. Київ, Україна, +380503528822, nickolayeva.t@gmail.com

Особливості вживання фразових дієслів в англійській мові

Анотація. У науковій статті розглянуто проблемні питання вживання фразових дієслів в англійській мові, надаються різні підходи до тлумачення сутності фразового дієслова і структури фразових дієслів. Обґрунтовано розподіл фразових дієслів на неперехідні і нерозділові дієслова. У статті підкреслюється необхідність знання англійських фразових дієслів, що зменшує проблемність у розумінні іноземної мови. Аналізуються структурні, лексичні і семантичні особливості фразових дієслів сучасної англійської мови. Наголошується на такій особливості фразових дієслів, як ідіоматичні значення, яке не походить із значень елементів таких лексичних утворень, через що виникає ідіоматичність значень фразових дієслів, а інколи вони абсолютно відрізняються від значень складових елементів. У статті наводяться приклади розвитку і аналізу значень конкретних фразових дієслів і аналізуються особливості значень другого елемента, який впливає на значення дієслова. Аналізуються різні підходи щодо природи і використання фразових дієслів, що базуються на структурному, синтаксичному, морфологічному та синтаксичному аналізі таких лексичних одиниць.

Виділяються такі підгрупи фразових дієслів як прийменникові безпосередньо фразеологічні дієслова та фразеологічно-прийменникові дієслова. Наголошується на активному вживанні фразових дієслів у діловому мовленні, засобах масової інформації, юриспруденції, економіці та художній літературі. Надається загальна кількість фразових дієслів в англійській мові. У статті розглянуто основні індикатори фразових дієслів як семантичної єдності, як словосполучення та як ідіоматичного виразу. Авторка наголошує на тому, що одні й ті самі дієслова можуть бути в одних значеннях неперехідними, а в інших – перехідними. Надається класифікація перехідних фразових дієслів англійської мови. Авторка зазначає, що фразове дієслово є мовним феноменом суто англійської мови, і тому є складним у вивченні та розумінні для іношомовних користувачів. Основним критерієм розрізнення фразових дієслів, на думку автора, може бути ступінь семантичної єдності компонентів, подільність чи неподільність фразового дієслова, наявність чи відсутність додатка.

Ключові слова: дієслово, фразове дієслово, класифікація, види, категорії.

Abstract. The research paper deals with the problem issues of the use of phrasal verbs in English, provides different approaches to the interpretation of the essence of the phrasal verb and the structure of phrasal verbs. The division of phrasal verbs into non-transitive and non-separable verbs is substantiated. The research paper emphasizes the need for knowledge of English phrasal verbs, which reduces the problem in the understanding of a foreign language. Structural, lexical and semantic features of phrasal verbs of the modern English language are analyzed. It is emphasized on such features of phrasal verbs as idiomatic meanings, which do not derive from the meanings of the elements of such lexical formations, thus leading to the idiomatic nature of the phrasal verbs, and sometimes they are completely different from the meanings of the constituent elements.

The research paper gives examples of the development and analysis of the meanings of specific phrasal verbs and analyzes the peculiarities of the meanings of the second element, which influences on the meaning of the verb. Different approaches to the nature and use of phrasal verbs based on structural, syntactic, morphological and syntactic analysis of such lexical units are analyzed. Such subgroups of phrasal verbs as the preposition, directly phrasal verbs and phrasal-prepositional verbs are singled out. It is emphasized on the active use of phrasal verbs in business speech, mass media, jurisprudence, economics and fiction. The total number of phrasal verbs in English is given. The main indicators of phrasal verbs such as semantic unity, a phrase and an idiomatic expression are considered. The author emphasizes that the same verbs can be non-transitive in some meanings, while in others they are transitive. The classification of English transitive phrasal verbs is provided. The author notes that the phrasal verb is a purely English linguistic phenomenon, and therefore it is difficult to study and understand for foreign speakers. It is concluded that the main criterion for distinguishing phrasal

verbs may be the degree of semantic unity of components, the divisibility or indivisibility of a phrasal verb, the presence or absence of a complement.

Keywords: verb, phrasal verb, classification, species, categories.

Вступ. Щоб розмовна мова була яскравою і лексично багатою, необхідно наситити її не тільки різноманітними граматичними конструкціями, але і достатньою кількістю синонімів, щоб уникати повторів. В якості синонімів можуть виступати не тільки слова, властиві писемному мовленню, але й англійські фразові дієслова, які є найбільш вживаними для англійської розмовної мови. Знання англійських фразових дієслів також зменшує кількість проблем у розумінні іноземної мови. За дослідженнями вчених [9, с. 60; 7, с. 34] роль та вживання фразових дієслів в англійській мові значно зросли за останні кілька десятиріч. Нові словосполучення виникають, поширюються та реєструються в спеціальних тлумачних словниках фразових дієслів.

Останні дослідження та публікації, на які спирається автор, виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Проблемними питаннями вживання фразових дієслів в англійській мові займалися такі дослідники: Дідо Н. Д., Жлуктенко Ю. А., Кіржаєва О. С., Орловська О. В., Поуви Дж., Viber D., Goursky S. E., Lamont G., Povey Jane.

Матеріал і методи проведення дослідження. Матеріалом дослідження є фразові дієслова сучасної англійської мови різноманітної семантичної спрямованості, структури і лексико-семантичних типів, визначені на базі словників фразових дієслів сучасної англійської мови. Основними методами проведеного дослідження є описовий, порівняльно-історичний, зіставний і структурний. Також у процесі дослідження були використані синхронічний і діахронічний методи.

Виклад основного матеріалу та обговорення результатів дослідження. Дієслово - це самостійна частина мови, що виражає певну дію предмета або особи або ж стан, в якому вони знаходяться. Дієслова відповідають на питання «що робити?», «що зробити?».

Дієслова англійської мови змінюють свою форму в залежності від особи (I, You, He тощо), числа (множина або однина), часу в реченні. Вони також мають форми активного та пасивного стану, категорію способу та чотири види (неозначений, тривалий, доконаний та доконано-тривалий). Також розрізняють перехідні та неперехідні дієслова.

До складу фразових дієслів, що є однією з головних ознак англійського дієслівного словотвору, входить монолексемне дієслово та післядієслівний компонент прислівниково-прийменникової природи, який внаслідок послаблення своєї прислівникової або прийменникової функції утворює з дієсловами відносно стійкі семантичні та синтаксичні сполучення. Фразове дієслово функціонує як поєднання дієслова й прийменника, дієслова і

прислівника чи дієслова і прийменника з прислівником, ось чому його часто визначають як багатослівне чи двослівне дієслово. Таке поєднання можна визначити як «ідіоматичне», так як дослівний переклад кожного з компонентів не становить єдиного змісту всього поєднання. Точніше, він може бути зовсім іншим, і часом здогадатися про переклад усього фразового дієслова по його частинах неможливо [1, с.34].

Англійські фразові дієслова - це ідіоматичні вирази, що об'єднують дієслова, прийменники, і утворюють таким чином нові дієслова, чиє значення не завжди можна зрозуміти, подивившись кожне слово фразового дієслова в словнику. Фразові дієслова англійської мови широко використовуються як в усному мовленні, так і на письмі. Прийменник у складі фразового дієслова визначає або змінює дієслово, до якого належить. Наприклад, фразове дієслово "lay into" означає "лаяти", "сварити", що сильно відрізняється від дієслова "lay" - "класти", "покласти".

Англійські фразові дієслова можуть складатися з одного або двох прийменників, утворюючи таким чином невелику фразу, з-за чого вони й отримали таку назву - "фразові дієслова". Важливо пам'ятати, що фразове дієслово - це все ж дієслово, незважаючи на наявність в його складі прийменника. Наприклад, "go", "go off" і "go in for" все є дієсловами, але абсолютно різними дієсловами з різними значеннями. Тому кожне фразове дієслово слід сприймати і вивчати як окреме дієслово.

За мовознавцем Ю. О. Жлуктенком, другий компонент, який позначається у лінгвістиці різними термінами, а саме, прислівники, постпозитиви, постпозитивні прийменники тощо, не виражає ознаки дії, яка б означала щось відокремлене від тієї дії, що міститься в першому компоненті дієслова. Дієслова з постпозитивами зливаються в одне семантичне ціле й виражають єдине поняття. Тому при вилученні другого компонента, зазвичай, змінюється значення дієслова [2, с.105]. Граматисти (Дж. Ламонт (G.Lamont) [6, с. 46], Д. Байбер (D.Biber) [8, с. 54] та інші притримуються двох протилежних думок щодо природи і використання фразових дієслів:

1) буквальне використання форми go up не є фразовим дієсловом як таким, а є простим дієсловом з часткою: The balloon went up into the air. Термін «фразове дієслово» повинен використовуватись лише для образних і ідіоматичних значень: The balloon went up (= The crisis finally happened). В даному випадку маємо справу з семантичним аспектом фрази go up, яка не має нічого спільного з синтаксисом чи морфологією.

2) термін «фразове дієслово» охоплює пряме і переносне (ідіоматичне) використання і, отже, включає в себе синтаксис, морфологію та семантику, тобто обидва значення фрази go up [2, с.106].

Фразове дієслово англійської мови можна розділити на кілька груп:

Неперехідні дієслова - такі дієслова, які не беруть доповнення, і вживаються самі по собі. Наприклад: Although the work was very difficult, he didn't give up. - Хоч робота була дуже важкою, він не здавався.

Нерозділові дієслова - такі дієслова, які приймають після себе доповнення. Наприклад: *While cleaning the attic, he came across some old pictures of his grandfather.* - Коли він прибирався на горищі, він випадково знайшов старі фотографії свого дідуся.

Розділові дієслова. Деякі розділові дієслова приймають додаток, який вживається між дієсловом і прийменником, такі дієслова називаються обов'язково роздільні. Наприклад: *His dog woke him up very early in the morning.* - Його собака розбудила його дуже рано вранці. Інші розділові дієслова приймають додаток, який може вживатися як між дієсловом і прийменником, так і після дієслова з прийменником. Хоча, якщо додаток є займенником, він має вживатися між дієсловом і прийменником. Такі дієслова називаються необов'язково роздільними. Наприклад: *They put the meeting off.* = *They put off the meeting.* = *They put it off.* - Вони відклали збори.

Фразові дієслова (вони ж усталені дієслівно-прийменникові сполучення) – це дієслова (*multi-word verbs*), що складаються з декількох слів, одним з яких є дієслово, а іншим (або іншими) – прийменник або прислівник, що збігається з ним за формою. Англійські *multi-word verbs* підрозділяються на три окремі підгрупи, які зазвичай (для зручності і спрощення) називають одним словом - фразові дієслова.

Ці підгрупи називаються:

- 1) *prepositional verbs* - прийменникові дієслова;
- 2) *phrasal verbs* - безпосередньо фразові дієслова;
- 3) *phrasal-prepositional verbs* – фразово-прийменникові дієслова, що складаються з трьох слів. Фразове дієслово існує як єдина нероздільна семантична одиниця мови і несе смислове навантаження тільки в такому вигляді: дієслово + прийменник (*Verb + Preposition*), дієслово + прислівник (*Verb + Adverb*), дієслово + прийменник та прислівник [3].

Фразові дієслова широко використовуються не тільки в розмовній англійській мові, але й в діловому мовленні. Вони так міцно увійшли в систему мови, що почали функціонувати в кількох її стилях.

Багато таких дієслів стали невідомою частиною мови газет, юриспруденції і економіки та художньої літератури. Це пояснюється тим, що багато фразових дієслів з плином часу змінили "своє обличчя", тобто перейшли з одного стилістичного пласта в інший, знайшли нові значення і втратили старі.

Всього налічується близько 12 000 англійських фразових дієслів. Для прекрасної розмовної мови вам вистачить кількох сотень найбільш популярних, а для грамотного письма - близько тисячі.

Деякі фразові отримали більш часте вживання, ніж "прості" дієслова, які є їх синонімами.

Вживання фразових дієслів також характерної для офіційно - ділового стилю, а саме юридичних документів і статей, хоча й неоднорідне у стилістичному відношенні. Як вже було сказано вище, фразові дієслова

отримали широке вживання в юридичних документах. Однак, слід зазначити, що в юридичних документах фразові дієслова не отримали такого поширення як, наприклад, в мові ЗМІ. Причиною цього є те, що такі дієслова виконують потрібну функцію в мові, завдяки стислості і в той же час великої виразності. Так, наприклад, в журналі "New speak", April 1, 2002 в статті "A troubling Money Trail" (1900 друкованих знаків) зустрічається 8 фразових дієслів. У статті "Who ll Tame Tigerand Wolf?" (2500 друкованих знаків) - 7. Отже, ми бачимо, що фразові дієслова отримали дуже широке поширення в мові ЗМІ.

Фразові дієслова можуть приймати всі ті видово-часові форми, що й прості дієслова. Широке вживання фразових дієслів характерне для розмовної мови. В офіційній мові їх, як правило, уникають, підбираючи інші слова або перефразовують вирази. Фразові дієслова поділяються на: неперехідні (break down – зламатися) і перехідні (put off – відкласти). Одні й ті самі дієслова можуть бути в одних значеннях неперехідними, а в інших - перехідними, тобто, в одних випадках вони можуть вимагати додатка, а в інших своїх значеннях можуть вживатися без додатків. Перехідні фразові дієслова (transitive phrasal verbs) прийнято ділити на дві категорії: роздільні (separable) і нероздільні (inseparable), в залежності від розташовування прямого додатку по відношенню до прийменника. До нероздільних відносяться всі неперехідні фразові дієслова і деякі перехідні (run into, get up, break down, etc.). Неможливо за зовнішнім виглядом дізнатися, дієслово розділяється чи ні. Потрібно перевірити це по словнику. Якщо дієслово розділяється, то додаток може стояти або після нього, або між дієсловом і ОДП (turn down my offer = turn my offer down – відхилити мою пропозицію) [3].

Визначення фразового дієслова викликає численні суперечки серед лінгвістів. Джейн Поуві, підтверджуючи своє визначення, виділила такі характерні ознаки фразового дієслова:

Фразовий дієслово може бути замінений "простим" дієсловом. Це характеризує фразовий дієслово як семантичне єдність:

- call up - telephone come by – obtain
- put off - postpone put up with – tolerate

Але цей критерій не є загальною для всіх фразових дієслів, т.к еквівалентом багатьох фразових дієслів є словосполученням:

- break down - stop functioning
- make up - apply cosmetics
- take off - of a plane - leave the ground

Наступною ознакою є ідіоматичність. Під ідіомою ми розуміємо поєднання 2 або більше слів, значення якого не збігається зі значенням складових. Багато фразові дієслова мають значенням, яке неможливо вивести зі значень його компонентів.

Наприклад: bring up – educate

- give up - stop doing, using, etc.
- go off - explode; ring

– come by – obtain [5, с.86].

Одні й ті ж дієслова можуть бути в одних значеннях неперехідними, а в інших – перехідними, тобто, в одних випадках вони можуть вимагати додатка, а в інших своїх значеннях можуть вживатися без додатків.

При дослідженні значення і функцій постпозитивів можна відзначити ряд випадків, коли неперехідне дієслово в сполученні з постпозитивом стає перехідним, або навпаки, перехідне дієслово в сполученні з постпозитивом стає неперехідним. Наприклад:

1. Дієслово «to run» – бігти є неперехідним, але з постпозитивом воно стає перехідним: You know him, Mrs. Worthington. He ran off the old darky you now own, old Sam, I mean. – Ви знаєте його, місіс Вортінгтон. Він допоміг втекти старому негру, який тепер належить Вам, я маю на увазі Сема.

2. Дієслово «to talk» – розмовляти є неперехідним, а вже to talk over – обговорювати є перехідним: Say, Mother, let's talk the matter over. – Ось що, мамо, довай-но обговоримо цю справу.

3. Дієслово «to wake» – будити є перехідним, to wake up – прокидатися – неперехідне: The child further explained that he woke up and... did not like to wake Mother. – Хлопчик потім пояснив, що він прокинувся, але ... не хотів будити маму [4, с.182].

Перехідні фразові дієслова (transitive phrasal verbs) прийнято ділити на дві категорії: роздільні або відокремлювані (separable) і нероздільні або невідокремлювані (inseparable), в залежності від розташування прямого додатку по відношенню до прийменника. До нероздільних відносяться всі неперехідні фразові дієслова і деякі перехідні (run into, get up, break down тощо).

Якщо дієслово розділяється, то додаток може стояти одразу ж після фразового дієслова, або між дієсловом та постпозитивом (to turn down my offer = to turn my offer down – відхилити мою пропозицію).

I would like you to shut it down! – Я хочу, аби ти їх закрав!

It is raining outside. Put on your jacket when you go shopping. (Put your jacket on). – На вулиці дощ. Коли підеш до магазину, одягни куртку.

Висновки. Класифікації фразових дієслів не є абсолютними. Межі між розрядами чітко не встановлені, і дієслово в одному випадку може відноситися до другого розряду, а в іншому – до четвертого. Це може пояснюватися тим, що етимологію даного дієслова з часом виявити все складніше і, отже, його значення стає не вивідним з його компонентів. Окрім цього, завжди є дієслова, які допускають різне тлумачення. Тому дані класифікації слід назвати умовними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дідо Н. Д. (2016). До питання вивчення фразових дієслів в англійській мові. *Сучасні дослідження з іноземної філології*, (14), 34-39.

2. Жлуктенко Ю. А. (1954). О так называемых «сложных глаголах» типа stand up в современном английском языке. *Вопросы языкознания*, (5), 105-113.
3. Кіржаєва О. С. (2010). Фразові дієслова як феномен англійської мови. Retrieved from <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/17706?locale=uk>
4. Орловська О. В. (2017). Типологічна класифікація фразових дієслів у сучасній англійській мові. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*, 12, 180-183.
5. Поуви Д. (1990). *Английские фразовые глаголы и их употребление*. Москва: Высшая школа.
6. Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S., & Finegan, E. (1999). *Grammar of spoken and written English*. Edimburgh: Pearson Education Limited.
7. Goursky S. E. (1975). *The idiomatic Heart of the English language*. Lvov: United Publishing House "Vishcha Shkola": Lvov University Publishing House.
8. Lamont G. J. (2005). The historical rise of the English phrasal verb. Retrieved July, 27, 2005.
9. Povey J. (1990). *Phrasal verbs and how to use them*. Москва: Высшая школа.

УДК 81'37:81-13

Halyna Onyshchak

senior teacher of English Philology Department

Uzhhorod National University

<https://orcid.org/0000-0002-5133-4313>

Uzhhorod, Ukraine, +38(099) 041 77 63, halyna.onyshchak@uzhnu.edu.ua

«Human Emotional Sphere» as a Constituent Part of the Lexico-Semantic Group «Evil» in Ukrainian, English and French

Анотація. Стаття присвячена зіставному дослідженню лексичних одиниць на позначення «емоційної сфери особистості» в складі лексико-семантичної групи «зло» в сучасних українській, англійській та французькій мовах, яке проводиться за допомогою методики формалізованого аналізу лексичної семантики на матеріалі суцільного аналізу лексикографічних джерел. Зіставне дослідження дало змогу виявити спільні та відмінні якісні й